

Uisce na hÉireann

Uisce na hÉireann

*Ní táirgeadh tráchtála
ach oidhreacht é an t-uisce
agus ní mór é a chaomhnú,
a chosaint agus é a bheith
faoi mheas*

In éagmais uisce ní bheadh aon bheatha ar an gcruinne - ní mhairfeadh plandaí, ainmhithe ná daoine. Is liosta le háireamh iad na slite ina bhfuilimid ag brath ar uisce. Ólaimid uisce, agus is gá dúinn é lenár gcuid bia a fhás. Bainimid úsáid as ina ár dtithe agus sinn ag cócaireacht agus ag glanadh. Ní mhairfeadh fiadhúlra ar bith ina éagmais. Tá caighdeán ár mbeatha ag brath ar raidhse uisce glan neamhthruaillithe. Agus an t-uisce úr, glan agus raidhsiúil, ní thuigtear dúinn a fheabhas is atá an scéal againn. Ní gá dúinn uisce a tharraingt agus a iompar. Is annamh triomach ina ghearán againn. Tá an t-uisce ag teacht díreach isteach inár dtithe agus tig linn ól ón mbuacaire gan a bheith breoite dá dheasca.

lasmuigh ar fad den úsáid phraiticiúil a bhainimid as uisce, is cuid dílis dá n-oidhreacht nádúrtha agus cultúrtha é. Táimid críoslaithe ag aibhneacha, locha agus farraigí áille inar féidir linn snámh, seoladh agus dul ag iascach, uisce a thugann beatha do raon ollmhór de speicis ainmhithe agus plandaí. Tá dlúthbhaint ag uisce le mórán de na baill is áille in Éirinn - ó na locha i gCill Airne go dtí Aillte an Mhothair, ó Abhainn na Sionainne go dtí Brú na Bóinne. Tá uisce ina cuid dár stair. Lean na háitritheoirí tosaigh dul na n-aibhneacha agus thóg a n-áitrimh

cosa locha agus toibreacha. Tháinig áitritheoirí na tíre, ó naoimh go hUigingigh chugainn thar farraige isteach, agus thaistil daoine ar aibhneacha, locha agus farraigí, chun troda agus chun trádála ón uair a fuair siad amach conas bád a dhéanamh. Tá tábhacht an uisce léirithe in ár logainmneacha féin; Níl i mBaile Átha Cliath ach solaoid amháin de thagairt do átha, dhroichid, locha nó aibhneacha. Léiríonn ár miotas agus ár mbéaloideas, Críostaí agus Réamh-Chríostaí araon, an t-ardmheas a bhí riamh againn ar ár bhfoinsí uisce, ó thoirbreacha beannaithe go dtí Fionn agus an Bradán Feasa.

Tá uisce na hÉireann chomh maith sin nach dtógaimid aon cheann de - is minic sinn ag gearán faoi bháisteach agus taise! Ní fheictear dúinn gur acmhainn luachmhar é an t-uisce agus gur gá dúinn é a choimeád slán do na glúnta atá le teacht chun go mbeidh an soláthar raidhsiúil glan céanna acu agus atá againne.

Uisce na hÉireann - ísliú ar an gcaighdeán

Cé go bhfuil ceann de na soláthairtí uisce is glaine san Aontas Eorpach ag Éirinn tá titim suntasach tagtha ar a cháilíocht agus a chaighdeán le tríocha bliain anuas. Ní haon ionadh sin. Agus eacnamaíocht ag borradh is minic cosaintí timpeallachta sa dara háit i gcomórtas leis an bhforbairt eacnamaíoch. Ina theannta sin, ó mhór-roinn na hEorpa den chuid is mó, aistrítear substaintí éagsúla tríd an atmasféar agus titeann siad ar uisce agus ar thalamh anseo in Éirinn. Dá dheasca sin is ar éigin is féidir a rá go bhfuil foinse ná uisce ar

bith sa tír atá lánsaor ó thruailliú. Cúis mhór imní é seo. De réir mar a fhásfaidh ár ndaonra fásfaidh ár n-éileamh ar acmhainní uisce. Mura ndéantar an titim i gcaighdeán an uisce a thabhairt droim ar ais ní bheidh an raidhse de uisce glan, atá luaite linn go forleathan, ar fáil dóibh sin a thiocfaidh in ár ndiaidh. Ní mór tabhairt faoi na ceisteanna sin fad is atá caoi fós againn leis an scéal a cheartú.

Cén fáth go bhfuil ár gcuid uisce faoi bhagairt?

Tá uisce faoi bhagairt mar gheall ar an gcaoi ina n-úsáidimid é. Bainimid uisce as na haibhneacha agus ó fhoinsí faoi thalamh, úsáidimid chun críche éagsúla é agus ansin scaoilimid ar ais sa chomhshaol é, agus is minic truailliú ag baint leis an bpróiseas sin. Leasaíonn dambaí agus córais draenála an gaol idir thalamh agus uisce chomh maith. Tá an úsáid a bhainimid as uisce ag cur isteach ar an gcóimheá nádúrtha agus cuireann sin le híslíú chaighdeán an uisce.

Séarachas is cuid den mbeatha é, ach is féidir le dabhach múnlaigh nár leagadh síos i gceart truailliú a dhéanamh ar uisce le hól. Tig le scéimeanna poiblí séarachais fadhbanna a chruthú chomh maith. Tá cothaithe sa séarachas, agus mura gcaitear go cuí leo cothóidh siad plandaí uisce agus feamainní a fhéadfadh caighdeán an uisce a ísliú. Ní acmhainn do chuid de na bailte beaga an trealamh cóireála treasach costasach a laghdódh na gothaithe agus níl acu ach cóiriú déchéime.

Cad iad na

Sewage Outlet 137cm x 153cm © Barrie Cooke 1993

Dramhaíl cruthaíonn sí mórán fadhbanna. Tíg le lotnaidicídí, péinteanna, caolairí, tuaslagaigh, díghalráin, ola agus substaintí eile dainséaracha uiscebhealaigh a thruailliú go díreach nó go hindíreach trí shíothlú ó líonta talún. Tíg le ceimicí teaghlaigh mar ábhair thuartha, ghlanta, mhíochaine nár úsáideadh agus earraí frithghiniúna, cur isteach ar éisc agus ar bheatha eile uisce nuair a scaoiltear le séarachas iad.

Diansaothrú talmhíochta cuireann sé le truailliú ar uisce nuair a chuireann uisce báistí farrasbarr leasuithe, séarachais, nó sciodar isteach san uisce. Tá cothaitheigh sna nithes seo ar fad agus cothaíonn siad speiceas áirithe alga sna uisce agus gintear "blás alga" dá dheasca. Éiríonn blás alga nuair a dhéanann na halgaí ró-shíolrú chun aimhleasa speiceas eile agus go laghdaíonn siad leibhéal an ocsaigin, maraíonn éisc, agus déanann damáiste do eiceolaíocht na mara, locha agus aibhneacha. Is féidir le húsáid mífhreagrach lotnaidicídí, ar thaobh an bhóthair, i ngáirdíní, i bpáirceanna agus i ngoirt agus i ndipeanna caorach, éisc a mharú agus díobháil a dhéanamh do eiceachórais uisce. Is féidir díobháil a dhéanamh do uisce le hól má shíothlaíonn na nimheanna seo isteach in uisce na talún.

Baint tionsclaíoch na Móna Is féidir leis cáithníní a scaoileadh san aer agus a dhéanfadh díobháil do na heiceachórais uisce má thiteann siad ar locha mar a múchann siad inveirteabraigh agus plandaí. Is féidir chomh maith go múchfadh na cáithníní seo cainéil agus go ndéanfaidís tuilte níos measa.

bagairtí atá ar ár gcuid uisce?

Foraoiseacht Tíg leis aicéadú a bhrostú, rud a bhainfeadh de chumas speiceas áirithe maireachtáil san uisce. Tíg leis éifeacht a bheith aige chomh maith ar an gcaoi ina gcoimeádann bogacha uisce. Tíg le heaspa machnaimh i mbaint an fhomhair cré a bhogadh agus truailliú a dhéanamh ar áitreabh breac agus bradán le sraitheanna dríodair, agus is féidir do innealra trom dlúthú a dhéanamh ar chré agus cur le tuilte chomh maith.

Tógáil Tíg le tógáil dlúthú agus creimeadh a dhéanamh ar chré. Tíg le glár agus láib dul isteach in uiscebhealaigh. De réir mar a chlúdaímid ár gcuid talún le foirgnimh, coinchréit agus tarramhacadam bainimid de chumas an chré uisce a shú isteach agus dá dheasca sin rítheann uisce trom báistí ina thuilte ar nós na dtuilte a chuir isteach ar cheantair áirithe chónaithe.

Ola agus díosal nitear iad seo de bhóithre agus de charrchlóis agus isteach i gcaidhséir do uisce báistí a shileann isteach in aibhneacha agus san fharraige. Cé gur beag go deo an méid a chúiseoidh aon charr amháin bailíonn brobh beart agus tíg leis an móriomlán éifeacht an-mhór a bheith aige ar cheantair uisce úir agus mhara.

Tionscail tíg le tionscail substaintí dainséaracha a eisilt agus is féidir gur san uisce a chríochnóidh siad. Ní cás go n-aithneodh córas monatóireachta gach eilimint i gcomhdhéanamh eisilte agus is féidir dá dheasca sin nach dtuigfí an díobháil a fhéadfadh a bheith i gceist.

Bádóirí áineasa Tíg leo peitreal, díosal, agus ola a dhoirteadh, agus is féidir go ndéanfadh leithreas báid séarachas a scaoileadh slán isteach san uisce. Tíg le báid mheara caitheamh a dhéanamh ar bhruacha abhann agus neadacha éan a scrios. Tíg le forbairtí Mhuiríne buanathruithe a dhéanamh i limistéir cois farraige agus ar a bhfiadhúlra. Tíg le úsáideoirí bád áineasa cabhrú le speiceas iasachta a leathadh, mar a tharla leis na diúilicíní zebra in Abhantrach na Sionainne

An fharraige Tíg le taoscadh talún, dramhaíl, dreideáil agus dumpáil dríodair thruaillithe dochar a dhéanamh. Tíg le hathghabháil talún agus tógáil infrastruchtúir chuan áitrimh a chur ó mhaith agus tíg leo díobháil a dhéanamh do dhobharshaothrú. Tíg le loingear ola agus péinteanna nimhneacha frithscreamhacha a eisilt, nó tíg leis speiceas iasachta a thabhairt isteach. Feictear na comharthaí is suntasaí truaillithe in abhantracha agus i ngóilíní cluthair in aice le cathracha. Mar atá le mórán aibhneacha is minic gurb iad na farrasbairr chothaitheigh na ciontóirí is measa, ag cúisiú dóibh fás na n-alga le haimhleas beatha eile uisce.

Cad is uisce talún ann?

Cé na bagairtí ar uisce talún?

Cé go bhfuil caighdeán an uisce talún in Éirinn go maith i gcomparáid leis an uisce i dtíortha eile san AE, tá sé ag éirí níos truaillithe i gcónaí. De ghnáth is deacra uisce talún a thruailliú ná uisce aibhneacha nó locha ach tíg le mórán dár gcuid gníomhaíochtaí éifeacht a bheith acu ar a cháilíocht. Níl aon áit in Éirinn saor ó bhaol. I gceantair iargúlta tuaithe tíg le cac éan agus caorach an t-uisce talún a thruailliú; in áiteanna tuaithe ina bhfuil daoine ag cur fúthu tá bagairt ann ó dhabhaigh mhúnlaigh agus ó chlóis fheirme, agus sna bailte agus sna cathracha tá bagairtí níos soiléire ó cheantair thionsclaíocha, láithreacha dumpála dramhaíola, agus stáisiúin pheitрил. I mórán áiteanna in Éirinn tá ar a laghad 30% de thobreacha príobháideacha teaghlaigh agus feirme truaillithe; in áiteanna áirithe atá faoi mhórbhagairt déantar truailliú ar bhreis is 50% díobh uair éigín lena saol úsáide. Ní truailliú ceimice amháin a tharlaíonn don chuid is mó díobh seo, ach truaillítear iad le baictéir fheartha chomh maith.

Conas is féidir an t-uisce talún a chosaint?

Slí praiticiúil éifeachtach le huisce talún a chosaint agus le truailliú a chosc ar bhonn réigiúnach is ea Scéim Cosanta Uisce Talún, arna leagan amach ag Suirbhé Geolaíoch na hÉireann, an Roinn Comhshaoil agus Rialtas Áitiúil agus an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil. Cé go laghdóidh Scéimeanna Cosanta Uisce Talún an bhagairt ar uisce talún ó imeachtaí an duine, ní leor iad iontu féin le truailliú ar thobreacha a chosc.

Uisce talún

is ea an t-uisce a choinnítear faoi thalamh sa chré nó i bpóir nó i scoilteanna sna carraigeacha. In Éirinn is ó uisce talún a thagann idir 20% agus 25% dár n-uisce le hól. Is acmhainn neamhfheiceálach luachmhar é.

Uisce na hÉireann

an dea-scéal

Is ann do chomharthaí an dóchais. Le blianta beaga anuas tá feasacht níos fearr ná riamh ag muintir na hÉireann ar thábhacht ár gcuid uisce. Tá meas ar a suíomh cois abhann ag mórán dár mbailte agus dár gcathracha, agus tá fás an tsuibhris ag tabhairt níos mó daoine ná riamh i dtreo spóirt agus áineasa uiscebhunaithe, agus tá ár dtuiscint do ghlaine uisce méadaithe dá réir.

Tá mórchlár tógála um chóireáil séarachais ar bun le blianta beaga anuas. Laghdaigh, (ach níor stop sé) seo eisilt séarachais go huisce. Tá eisiltí truaillithe laghdaithe ag an tionsclaíocht agus ag na comhlachtaí rialacháin, go háirithe tríd an Scéim cheadúnúcháin um Rialú Truaillithe. Tá éirithe cuid mhaith linn ag tabhairt faoi **phointí fhoirse** an truaillithe: na foinsí indibhidiúla le truailliú suntasach mar eisilt ó mhonarcha nó eisilt shéarachais neamhchóireálta bhaile mhóir. De ghnáth is fuirist méar a leagan ar na foinsí seo agus bainistíocht a dhéanamh orthu, cé go bhfuil obair fós le déanamh, agus tá a fhios againn cad is gá a dhéanamh agus conas cur chuige.

an drochscéal

Níor éirigh chomh maith céanna linn ag tabhairt faoi na **foinsí scaipthe** ag an truailliú: na foinsí beaga nach mór an díobháil a dhéanann aon cheann ar leith díobh ach, i dteannta a chéile, go gcothaíonn siad mórfhadhbanna. Orthu sin tá substaintí dainséarcha ó theaghligh, sceitheadh ó dhabhaigh mhúnlaigh, eisilt sruthlaithe ó bhóithre agus cothaitheigh ó fheirmeacha. Is flúirseach iad na foinsí seo agus is deacair tabhairt fúthu, agus cuid de sin is ea nach feasach do dhaoine iad.

Caighdeán

Feidhmíonn údaráis áitiúla oibreacha cóireála d'fhonn deimhin a dhéanamh de **sholáthar uisce** de chaighdeán ard. Cuirtear go mór leis an gcostas cóireála má thagann an t-uisce ó abhainn nó loch atá truaillithe ag cothaitheigh a chúisigh fás ar phlandaí bídeacha.

Cainníocht

Cé gur thugamar aird níos mó ar chaighdeán, níor thugamar aird chomh maith céanna ar chainníocht. Bainimid úsáid as sruth an uisce ar aibhneacha áirithe chun leictreachas a ghiniúint ag stáisiúin hidrilleictreacha, ach is iad na húdaráis áitiúla is mó a thógann uisce as cuid de na haibhneacha, locha, agus foinsí faoi thalamh, le huisce le hól agus le sruthlú a sholáthar dúinn. Le blianta beaga anuas tá asbhaint uisce éirithe níos soifisticiúla. Déanfaidh bainistíocht níos éifeachtaí ar an soláthar laghdú ar an méid a chailltear le sceitheadh agus le cur le bhásta. Cabhróidh níos mó pleanála fadtéarma linn le tuiscint a fháil ar an **éileamh ar uisce**. Ar a shon san, is ábhar iontais linn a fháil amach gur féidir go n-éileoidh fás Bhaile Átha Cliath go dtabharfaí uisce ón tSionainn chun soláthar a dhéanamh don ardchathair.

Bainistiú ár gcuid uisce bealach níos fearr

I gá dúinn dearcadh níos leithne a bheith
againn maidir lenár gcuid uisce.

San am atá caite níor dheineamar aon mhachnamh
ar ár dtimpeallacht uisce mar aonad,
abhantracha draenála agus a gcuid áitreabh,
na héisc agus an fiadhúlra.

Le fírinne cuireann imeachtaí mar thógáil,
ró-iascaireacht, asbhaint an iomarca uisce,
agus draenáil talún isteach orthu.

Is gá go gcuirfí san áireamh iad i gcur chuige
comhtháite bainistíochta uisce.

Cur chuige comhtháite bainistíochta uisce de dhíth

Cabhróidh an Treoir nua um Chreat Uisce (TCU) linn bainistíocht níos fearr a dhéanamh ar ár n-acmhainní uisce.

Tháinig an TCU i bhfeidhm ar an 22 Nollaig 2002 agus cuimsíonn sí acmhainní uisce ar fud an AE.

Baineann sí le gach uile uisce, ó uisce talún go dtí uiscí farraige cois cósta, agus soláthraíonn sí creat le plé le caighdeán agus cainníocht uisce.

Aidhmeanna

- Ardchaighdeán stádas uisce a bhuanú nuair is ann dó
- Cosc a chur le haon ísliú stádas uisce
- Ar a laghad “stádas maith” a bhaint amach do gach aon uisce faoi 2015

Spriocanna

- Leorsholáthar marthanach de uisce dromchla agus de uisce talún de chaighdeán maith le húsáid chothrom macánta a bhaint as.
- Laghdú suntasach a dhéanamh ar thruailliú ar uisce talún
- Cosaint ar uiscí tíre agus farraige
- Spriocanna na gcomhaontuithe cuí idirnáisiúnta a bhaint amach

Prionsabail

- **Bí aireach** – nuair is ann do bhaol mór nó docheartaithe ná bíodh easpa dimhnitheachta eolaíoch ina bhac ar ghníomh costas-éifeachtach chosanta.
- **Íocann an Truailitheoir** – ní mór go n-íocfadh an té a chúisíonn truailliú íoc as a thorthaí, trí theacht ar shlíte lena thuilleadh truaillithe a chosc agus trí íoc as costais athchóireála ar chaighdeán an uisce
- **Fíorluach a chur ar uisce** – ní mór do na ballstáit polasaithe praghsála a bheith acu le húsáideoirí a spreagadh le huisce a úsáid go héifeachtach

Tá an Treoir um Chreat Uisce nuálach sa mhéid is go n-éilíonn sí go ndéanfaí bainistíocht chomhtháite ar uisce. Tá téacs iomlán na Treorach ar fáil ag www.wfdireland.ie.

Tugtar foinsí eile eolaís ag deireadh an doiciméid seo.

Ag obair le chéile do uisce níos fearr

Cur chuige ar an talamh

Déantar bainistíocht ar uisce in abhantracha. Is é is abhantrach ann ná limistéar talún as a ngluaiseann uisce, isteach in aibhneacha agus locha nó díreach isteach san fharraige. Cuimsíonn seo uisce talún, taisciomair, agus canálacha, agus ní mór iad ar fad a bhainistiú go cothrom. Tá lámh ag mórán daoine leis seo— iad sin a úsáideann an t-uisce agus iad sin gur suim leo an bealach ina n-úsáidtear é. Is iad na daoine seo na **páirtithe leasmhara**. Is é rún na dea-bhainistíochta don abhantrach ar fad ná na páirtithe leasmhara ar fad a bheith bainteach leis an ngnó. Le déanaí réachtáladh cuid mhaith togra sásúla ar an dóigh seo, mar shampla ar Loch Léin, Loch Deirgeirt agus Loch Rí, agus aibhneacha na hÉirne, na Siúire, na Life, agus na Bóinne.

Uisce gan teorainní polaitiúla

Chun bainistiú sásúil a dhéanamh ar uisce na hÉireann is gá dúinn plean cuimsitheach don oileán ar fad, gan beann ar theorainní polaitiúla. Aithneofar na habhantracha ar fud an oileáin sa chéad dul síos agus rangófar ansin iad i **Limistéir Abhantrach Abhann (LAA)**. Is féidir go mbeadh béal abhann amháin nó níos mó ná ceann amháin, inbhir, nó deilt i limistéar; cuimseoidh sé chomh maith uiscí na farraige suas le míle ón gcósta, mar bíonn éifeacht suntasach ag gníomhaíocht ar thalamh ar an bhfarraige. Ceapfaidh na húdaráis áitiúla i ngach Limistéir Abhantrach Abhann Plean Bainistíochta um Limistéir Abhantrach Abhann Trasnóidh cuid de na LAA an teorainn le Tuaisceart Éireann. Moltar go mbeadh ceithre **Limistéir Abhantrach Abhann** sa Phoblacht agus limistéar amháin i dTuaisceart Éireann, agus trí Limistéir Abhantrach Abhann Idirnáisiúnta ann.

Cé a fheidhmeoidh na pleananna seo?

Ag na húdaráis áitiúla a bheidh an príomhchúram maidir le cur chun cinn, bunú agus feidhmiú na socruithe nua seo. Spreagann an Treoir um Chreat Uisce gníomhaíocht ó na páirtithe gur suim leo é i bhfeidhmiúchán, agus go háirithe i dtáirgeadh, athbhreithniú agus nuashonrú na bPleananna Bainistíochta um Abhantrach Abhann. Faoi dheireadh 2004, bunóidh an t-údarás cinnireachta áitiúil sa Limistéir Abhantrach Abhann comhairle chomhairleach. Is é ról na comhairle chomhairligh ná comhairle a thabhairt maidir le hullmhú na bPleananna Bainisteoireachta Abhantrach Abhann, agus nithe eile a bhaineann le cosaint uisce agus eiceachórais a bhaineann le huisce. Beidh ballraíocht de 20-50 duine ar na comhairlí, ionadaithe áitiúla a bheidh i 25% díobh. Déanfaidh na baill eile ionadaíocht ar earnála mar ghnó, thionsclaíocht, thalmhaíocht, an comhshaol.

FOINSÍ EOLAIS

Pointe maith tosaithe, le nascanna le foinsí eile, is ea:
www.wfdireland.ie, *suíomh idirlín ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtas Áitiúil.*

AE in Éirinn

Teach na hEorpa, Sráid Dáson, Baile Átha Cliath 2
T: 01-662 5113, **R:** frank.meates@cec.eu.int, **F:** 01-662 5118,
I: www.euireland.ie/home.htm

An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

Bosca OP 3000, Eastát Chaisleán Eoin, Co Loch Garman
T: 053-60600, **R:** info@epa.ie, **F:** 053-60699, **I:** www.epa.ie

An Príomh-Bhord Iascaigh

Teach Bhaile na nGabhann,
Bóithrín Móibhí, Bóthar Móibhí, Baile Átha Cliath 9
T: 01-884 2600, **R:** info@cfb.ie, **F:** 01-836 0060,
I: www.cfb.ie

An Roinn Comhshaoil

Oidhreacht agus Rialtas Áitiúil,
Teach an Chustaim, Baile Átha Cliath 1
T: 1890-202 021 or 01-888 2000,
R: press-office@environ.irlgov.ie, **F:** 01-888-2888,
I: www.environment.ie. Pléann an roinn le seirbhísí uisce (faoi “Forbairt agus pleanáil”) agus le caighdeán uisce (faoi “Comhshaoil”).

An Roinn Cumarsáide, Mara agus Acmhainní Nádúrtha

Lána Líosáin, Baile Átha Cliath 2
T: 1890-449 900 nó 01-678 2000, **R:** contact@dcmr.gov.ie,
F: 01-661 8214, **I:** www.marine.gov.ie

An Roinn Talmhaíochta agus Bia

Sráid Chill Dara, Baile Átha Cliath 2
T: 1890-200 510 nó 01-607 2000,
R: info@agriculture.gov.ie, **F:** 01-661 6263,
I: www.gov.ie/daff

An Taisce

Halla na dTáillíúirí, Back Lane, Baile Átha Cliath 8
T: 01-454 1786, **R:** info@antaisce.org, **F:** 01-453 3255,
I: www.antaisce.org

An tSeirbhís Comhshaoil agus Oidhreacht, Tuaisceart Éireann

Chaigndeán Uisce, Teach Calvert, 23 Plás an Chaisleáin,
Béal Feirste BT1 1FY, Tuaisceart Éireann
T: 048-9025 4754, **R:** EP@doeni.gov.uk, **F:** 048-9025-4865,
I: www.ehsni.gov.uk

An tSeirbhís Náisiúnta um Páirceanna agus Fiadhúlra

7 Plás Ely, Baile Átha Cliath 2
T: 01-647 3000, **I:** http://www.heritageireland.ie

Coomhola Salmon Trust/Streamscapes

Coomhola, Beantraí, Co Chorcaí
T & F: 027-51990, **R:** streamscapes@eircom.net,
I: www.streamscapes.org

Gníomhaireacht Chomhshaoil na hEorpa

Kgs Nytorv 6, DK-1050 Copenhagen K, An Danmhairg
T: 00-45-3336-7100, **R:** eea@eea.eu.int, **F:** 00-45-3336 7199,
I: www.eea.eu.int

Institiúid na Mara

Páirc Teicneolaíochta na Gaillimhe,
An Pháirc Mhór, Gaillimh
T: 091-730 400,
R: institute.mail@marine.ie,
F: 091-730 470, **I:** www.marine.ie

Teagasc

19 Aibhinne Dumhach Trá,
Droichead na Dothra, Baile Átha Cliath
T: 01-637 6000, **R:** pr@hq.teagasc.ie,
F: 01-668 8023,
I: www.teagasc.ie

Togra Abhantrach an Iar-Dheiscirt

f/ch Comhairle Contae Chorcaí,
Halla an Chontae, Bóthar Charraig
Ruacháin, Corcaigh
T: 021-276891

Togra Abhantrach an Iarthair

f/ch Comhairle Contae na Gaillimhe,
Cnoc na Radharc, Gaillimh
T: 091-509000

Togradh Abhantrach an Oir-Dheiscirt

Aonad 1 Liddiard House, Bóthar Burrin,
Ceatharlach
I: www.serbd.com

Togra Abhantrach an Oirthir

87/89 Bóthar Morehampton,
Baile Átha Cliath 4, **I:** www.erbd.ie

Togradh Abhantrach na Sionainne

Teach na Maoilcheirne, Ionad Newtown,
Áth an Choite, Co Luimnigh
I: www.shannonrbd.com

Togra Abhantrach an Tuaiscirt

f/ch Comhairle Contae Dhún na nGall, Lífear, Co Dhún na nGall
T: 074-9141066

VOICE

7 Sráid Camden Uacht., Baile Átha Cliath 2
T: 01-475 0467, **R:** avoice@iol.ie, **F:** 01-476 2042,
I: www.voice.buz.org
Dhein VOICE comhordú ar sholáthar chomhráitis ar
an TCU ag ocht n-eagraíocht déag neamhrialtas.

Waterways Ireland

5-7 Sr. Belmore, Inis Ceithleann,
BT74 6AA, Co Fhear Manach, Tuaisceart Éireann
T: 048-6632 3004, **R:** info@waterwaysireland.org,
F: 048-6634 6257, **I:** www.waterwaysireland.org

Underway © Brian J. Goggin

Holy Well / Tobar Beannaithe

*Water returns, hard and bright,
out of the faulted hills.*

*Rain that flowed
down through the limestone's pores
until dark streams hit bedrock
now finds a way back,
past the roots of the ash,
to a hillside pen
of stones and statues.*

*Images of old fertilities
testify to nothing more, perhaps,
than the necessary miracle
of water trapped and stored
in a valley where water is fugitive.*

*A chipped and tilted Mary
grows green among rags and sticks.
her trade dwindles –
bad chests, rheumatic pains
the supplications, mostly, and the confidences of old age.*

*Yet sometimes.
swimming out in waters
that were blessed in the hill's labyrinthine heart,
the eel flashes past.*

Moya Cannon
Ón díolaim Oar
a d'fhoilsigh Galley Press 1990

The Heritage Council
An Chomhairle Oidhreachta

T: 056-70 777, **F:** 056-70 788, **R:** mail@heritagecouncil.ie
I: www.heritagecouncil.ie/mainpage.html

Tá an bhileog seo ar fáil i mBéarla chomh maith ón gComhairle Oidhreachta